

แนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
Guidelines for the development of community relations manager for school
administrators to Sanghavatthus 4 Principles in Klong San Office under Department of
Education Bangkok Metropolitan Administration

ภัทรารุณี นิลแสง¹, รศ. ดร.นันทิยา น้อยจันทร์²
Phattharawut Nilsaweang¹, Assoc.Prof.Dr.Nuntiya Noichun²
Email s66561802024@ssru.ac.th, nuntiya.no@ssru.ac.th

¹นักศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 132 คน จากประชากร 200 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเจซีและมอร์แกน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และด้านการให้บริการชุมชน ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน แนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ด้านการให้บริการชุมชน ผู้บริหารควรเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้เข้ามาใช้บริการอย่างหลากหลาย 2) ด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารควรสื่อสารกับชุมชนอย่างเปิดเผย โปร่งใส จริงใจ ใช้ภาษาที่สุภาพ และเข้าใจง่าย 3) ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ผู้บริหารควรเชิญบุคคลในชุมชนเข้ามาร่วมวางแผนการศึกษาของโรงเรียน เปิดพื้นที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ และจัดให้มีบุคลากรเข้าไปเยี่ยมชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และ 4) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างรอบด้าน และเป็นสื่อกลางในการประสานความร่วมมือ

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, การบริหารความสัมพันธ์ชุมชน, หลักการสังคหวัตถุ 4

Abstract

This research aimed to 1) study the current state of community relations management based on the Sanghavatthu 4 Principles among school administrators in the Klong San Office under Department of Education Bangkok Metropolitan Administration and 2) To propose guidelines for the development of community relations management based on the Sanghavatthu 4 Principles among school administrators in the Klong San Office under Department of Education Bangkok Metropolitan Administration. A mixed-method approach was used, combining surveys and interviews. The sample included 132 administrators, deputy administrators, and teachers, with 7 key informants selected through purposive sampling. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics; qualitative data were analyzed using content analysis. Findings showed that community relations management was at a high level overall. Public relations ranked highest, followed by strengthening relationships and community services. The lowest scoring area was receiving community support. Development guidelines included: 1) opening school spaces for community use, 2) promoting transparent and friendly communication, 3) involving the community in educational planning and knowledge-sharing, and 4) encouraging community participation and respectful coordination with local resources.

Keywords: Educational institution administration, Community Relations Management, Sanghawatthu 4 Principles

บทนำ

ปัจจุบัน การไม่ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่นิยมใช้ความรุนแรงได้แพร่กระจายไปสู่นานาชาติประเทศมากขึ้น ความขัดแย้งในเชิงความคิดเห็นของคนในสังคมมีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความไม่สงบ ประชาชนมีความหวาดระแวงและขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประเทศขาดความมั่นคงและความสงบสุข อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศได้รับผลกระทบ ระบบการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์ มีเหตุผล เข้าใจและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างแต่ไม่แตกแยก รวมทั้งการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีและสมานฉันท์ (ไพศาล วิสาโล, 2564)

การบริหารความสัมพันธ์ชุมชน เป็นกระบวนการ การดำเนินงาน วิธีการ เพื่อสร้างความร่วมอันดีงามต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน มีทั้งประสานงาน วางแผน ช่วยเหลือ สนับสนุน อาศัยซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน (ธวัชชัย นัยดี, 2561) อีกทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกันช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกันทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560)

การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ทั้งภาครัฐ

และเอกชน ร่วมไปถึงสถาบันศาสนาที่ใกล้เคียงกับสถานศึกษา ซึ่งการมีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งนี้จะนำมาสู่ การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง มีคุณภาพ โดยการเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาทั้งด้านผู้เรียน และด้านการจัดการ องค์กร สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่สงเคราะห์หรือเป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์และรวม หมู่ชนไว้ในความสามัคคี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550) ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา ดังนั้น การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษา ควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง หน่วยงาน องค์กร สถาบันต่าง ๆ ในชุมชน

จากเหตุผล ความสำคัญ และปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารการศึกษาด้าน ความสัมพันธ์ชุมชนมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา อีกทั้งสภาพปัญหาและสังคมในปัจจุบันมีความ เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาสภาพการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาการปรับปรุง ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาที่ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงาน เขตคลองสาน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2567 คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 8 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครูผู้สอน จำนวน 184 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, น. 74) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Kreicic and Morgan, 1970, p.608 - 610 อ้างถึงใน เศรษฐชัย วิสาโท, 2556) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 132 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา

- 2.1 การบริหารความสัมพันธ์ชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) การให้บริการชุมชน
- 2) การประชาสัมพันธ์
- 3) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

4) การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

2.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4

3. ขอบเขตเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2568 รวมเวลา 8 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยรูปแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น ๒ ระยะ โดยระยะที่ ๑ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2567 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 132 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และระยะที่ ๒ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งกำหนดคุณสมบัติในการ เลือกไว้ว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)

2. ขั้นตอนการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวกลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดขนาดตัวอย่าง (n) จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างวิจัย แล้ว นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.922

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมี รายละเอียดในการดำเนินการเก็บข้อมูล 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหาร ความสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนัก การศึกษากรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อการวิจัย มีการดำเนินการทางสถิติ ได้แก่ หา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และด้านการให้บริการชุมชน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีดังนี้

2.1 ด้านการให้บริการชุมชน ผู้บริหารควรเปิดพื้นที่ของโรงเรียนให้ชุมชนได้เข้ามาใช้บริการอย่างหลากหลาย จัดระบบบริการที่เข้าถึงง่าย เปิดกว้างให้ทุกกลุ่มสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเสมอภาค มีบุคลากรคอยดูแล ให้คำแนะนำด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม และให้เกียรติ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ใช้ถ้อยคำที่เป็นมิตร ให้เกียรติชุมชน อีกทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้วยความจริงใจ

2.2 ด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารควรสื่อสารกับชุมชนอย่างเปิดเผย โปร่งใส และจริงใจ ใช้ภาษาสุภาพ เข้าใจง่าย และเป็นมิตร หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาทางวิชาการ เพื่อให้ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลอย่างทั่วถึง การประชาสัมพันธ์ควรใช้หลากหลายช่องทาง ทั้งออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อเข้าถึงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเนื้อหาต้องมีความชัดเจน ครบถ้วน และนำเสนอในรูปแบบที่กระชับ เข้าใจง่าย อีกทั้งผู้บริหารควรจัดประชุมชี้แจงข้อมูลเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ

2.3 ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ผู้บริหารควรเชิญชวนบุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษาของโรงเรียน พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนอย่างจริงใจ เพื่อให้ชุมชนรู้สึกว่ามีคุณค่าและมีบทบาทร่วมในการพัฒนาโรงเรียน อีกทั้งควรเปิดพื้นที่ให้บุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน อำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์ สถานที่ และค่าตอบแทน ให้ความสำคัญกับการใช้คำพูดสุภาพ ให้เกียรติ และจริงใจ เพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรโดยไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงการจัดให้มีบุคลากรเข้าไปเยี่ยมบ้านหรือพื้นที่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรมีจิตอาสา เสียสละแรงกายและเวลาในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ

2.4 ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากร เวลา แรงงาน หรือความรู้ ส่งเสริมความร่วมมือด้านแรงงาน ต้องเน้นการสื่อสารอย่างอ่อนโยน หลีกเลี่ยงการใช้คำสั่งหรือถ้อยคำที่แสดงอำนาจ แต่ควรใช้การเชื้อเชิญอย่างเคารพ พร้อมทั้งร่วมลงมือทำงานจริงเพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นและจริงใจ แสดงความขอบคุณ ผู้บริหารต้องเปิดพื้นที่ให้ชุมชนทุกกลุ่มได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างเสมอภาค ในด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้บริหารควรทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือกับเจ้าของแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนถูกนำมาใช้ในกระบวนการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการ มีการสร้างแรงจูงใจ เช่น การมอบเกียรติบัตรหรือประกาศเกียรติคุณ เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ช่วยให้ชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจและมีความสุขในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยทั้ง 4 ด้าน 1) ด้านการให้บริการชุมชน 2) ด้านการประชาสัมพันธ์ 3) ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และ 4) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ก้องไกล เหมันต์ (2564) ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพความสัมพันธ์กับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เนื่องจากอาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการสื่อสาร เผยแพร่ผลงานครู นักเรียน และข่าวสารเป็นอย่างดี ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลประชาสัมพันธ์ได้อย่างสะดวก เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นอย่างดี

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้บริการชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ผู้บริหารเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้เข้ามาใช้บริการอย่างหลากหลาย การจัดระบบบริการที่เข้าถึงง่าย เป็นธรรม และเปิดกว้าง ให้คำแนะนำด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม และให้เกียรติ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม รวมถึงการรับฟังข้อเสนอแนะด้วยความจริงใจ สอดคล้องกับ รณกร ไข่นาค (2560) ได้ศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ โรงเรียนให้บริการและอำนวยความสะดวกโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน 2) ด้านการประชาสัมพันธ์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ การสื่อสารก็บอย่างเปิดเผย โปร่งใส และจริงใจ ใช้ภาษาที่สุภาพ เข้าใจง่าย และเป็นมิตร มีการประชุมชี้แจงอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อในโอกาสสำคัญ สอดคล้องกับ ก้องไกล เหมันต์ (2564) ได้ศึกษาการสร้างสัมพันธ์กับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 คือ มีการประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลต่าง ๆ พบปะพูดคุยด้วยความสุภาพอ่อนโยนและเป็นกันเอง มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านช่องทางต่าง ๆ 3) ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการศึกษา เปิดเผยข้อมูล ให้ความสะดวกในทุกด้าน ให้บุคคลที่มีความรู้มาถ่ายทอด จัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม และจัดบุคลากรลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ สื่อสารด้วยภาษาที่สุภาพ เข้าใจง่าย เป็นมิตร และไม่เป็นทางการเกินไป ให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีการติดตามรายงานผลอย่างต่อเนื่อง และปลูกฝังให้เคารพผู้ให้ความรู้ สอดคล้องกับ จริยพร แต่งชุด (2564) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 คือ การพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งจะต้องใช้ความเป็นกัลยาณมิตร พูดอธิบายข้อมูลต่าง ๆ ด้วยความสุภาพ จริงใจ ใช้คำพูดที่เข้าถึงและเข้าใจง่าย ผู้บริหารจะต้องพัฒนาองค์ความรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและผู้ปกครอง โดยการให้แนวปฏิบัติกับครูในการทำงานร่วมกับชุมชน และ 4) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมรอบด้าน

ทั้งด้านทรัพยากร แรงงาน เวลา และความรู้ สื่อสารอย่างสุภาพ หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจ ลงพื้นที่พบปะร่วมกิจกรรม และทำงานเคียงข้างชุมชนอย่างต่อเนื่อง ให้ทุกกลุ่มในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน และสร้างแรงจูงใจด้วยการยกย่องอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ รัฐเขตรแรงทน (2565) ได้ศึกษาการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเชียงราย คือ การสนับสนุนด้านแรงงาน การเข้ามามีส่วนร่วม การนำความรู้ภูมิปัญญามาฝึกอบรม สาธิต ให้การสนับสนุนด้านความคิดในการพัฒนาโรงเรียน สนับสนุนการสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ให้การสนับสนุนด้านการเงินในการพัฒนาโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาหลักธรรมอื่น ๆ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้ผลการศึกษาหรือแนวทางที่แตกต่างไป
2. ควรศึกษาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ชุมชน ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้ผลในบริบทอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ก้องไกล เหมันต์. (2564). การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จริยพร แต่งชุด. (2564). แนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2560). การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. วารสารการจัดการศึกษาไทย, 25(4), 1335–1350. (หน้า 1342)
- ธวัชชัย นัยดีบ. (2561). การบริหารจัดการงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนบ้านปางขอน ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). ธรรมนุญชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สวายจำกัด.
- ไพศาล วิสาโล. (2564). ความรุนแรงทางวัฒนธรรม: ระเบิดเวลาของสังคมไทย. มุลนิธิพุทธิกา. <https://budnet.org/cultural-violence-a-ticking-time-bomb-for-thai-society>
- ธกร ไช่นาค. (2560). แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐเขตร แรงทน. (2565). การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เศรษฐชัย วิสาโท. (2556). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 19 “วิถึบูรณาการสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน: องค์กรความรู้เพื่ออนาคตร่วม”

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2567). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. <https://webportal.bangkok.go.th/bangkokeducation>